

Yıl: 2, Sayı: 5, Aralık 2015, s. 179-193

INESJOURNAL
ULUSLARARASI EĞİTİM BİLİMLERİ DERGİSİ
THE JOURNAL OF INTERNATIONAL EDUCATION SCIENCE

Fatih ELCİK¹, Nida BAYINDIR²

ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN BAZI DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE GÖRE SOSYAL-DUYGUSAL BECERİLERİNİN İNCELENMESİ

Özet

Bu araştırmada üstün yetenekli öğrencilerin bazı demografik özelliklerine göre sosyal-duygusal öğrenme becerileri açısından fark olup olmadığı incelenmiştir. Araştırmanın evreni Ankara ilindeki 5, 6, 7 ve 8. sınıfa devam eden tanılanmış 378 üstün yetenekli öğrencidir. Örneklemi ise 94 kız ve 98 erkek olmak üzere 192 üstün yetenekli öğrencidir. Çalışmada ilişkisel tarama ve karma araştırma yöntemleri kullanılmıştır.

Veri toplama araçları olarak; Kabakçı tarafından geliştirilen Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri Ölçeği (SDÖBÖ), demografik özellikleri içeren kişisel bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. “SDÖBÖ” ölçeği 40 cümleden ve “Nitel Ölçek” 11 cümleden oluşmaktadır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, “Kendilik Değeri Becerileri” 3.56 puan ile en yüksek ve “Stresle Başa Çıkma Becerileri” 2.88 puan ile en düşük değeri almıştır. Kız öğrencilerin sosyal-duygusal beceri puanları erkeklerden yüksek çıkmıştır. Sosyo-ekonomik düzey (SED) sosyal-duygusal beceriler üzerinde etkili olmamıştır. Anne baba birlikteliği, sosyal duygusal beceriler üzerinde pozitif etki yapmıştır. Tek çocuk olma durumu negatif bir etki meydana getirmemiştir. Diğer demografik özelliklere göre yapılan karşılaştırmalar istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Üstün yetenekli öğrenci, sosyal-duygusal öğrenme becerileri, demografik özellikler

1 Research Asssitant, Burch University. Ilca Sarajova, Department of Oriental Philology, fatih.elcik@ibu.edu.ba

2 Doç. Dr., Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Anabilim Dalı, nidabayindir@yahoo.com

Bu makalede “Üstün Yetenekli Öğrencilerin Çevresinden Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyi İle Sosyal Duygusal Becerileri Arasındaki İlişki” isimli doktora tezinin verilerinden yararlanılmıştır.

THE EXPLORATION OF SOCIAL EMOTIONAL SKILLS OF GIFTED STUDENTS REGARDING THEIR DEMOGRAPHIC CHARACTERISTICS

Abstract

In this study is to investigate the causal relationship between demographic characteristics and social-emotional learning skills of gifted students. The study population consists of 378 identified gifted students of 5th, 6th, 7th and 8th grades in Ankara. The sample is obtained from chosen 192 participants, 94 females and 98 males. Relational screening and mixed research methods are elaborated in the present study.

As for data collection tools; the Social-Emotional Learning Skills Scale (SELSS) developed by Kabakçı, a personal information form containing demographic characteristics and semi-structured interview form are used. "SELSS" scale 40 sentences and "Qualitative" Scale consists of 11 sentences.

According to the findings obtained from this study, "Self-Worth Skills" is the highest with a score of 3.56 and "Coping With Stress Skills" has the lowest value with a score of 2.88. Social-emotional skills' scores of female students are higher than those of male students. Socio-economic status (SES) values have no effect on social-emotional skills. The parents' association, social and emotional skills has a positive impact on. The state of being an only child hasn't a negative impact. Comparisons made by other demographic variables are detected statistically insignificant.

Keywords: Gifted students, social-emotional learning skills, demographic variables

GİRİŞ

Eğitimin en temel amaçlarından biri bireyin yaşadığı sosyal çevre ile iletişim kurabilmesi ve kendisine gerekli olan yaşam becerilerini kazanabilmesi sürecidir. Bu süreçler fiziksel, bilişsel ve sosyal-duygusal gelişimleri içermektedir. Tüm öğrencilerde olduğu gibi üstün yetenekli öğrenciler için de aynı gelişim süreçleri söz konusudur. Ancak üstün yetenekli öğrenciler hakkında yapılan araştırmalar genellikle onların fiziksel ve bilişsel yetenekleri üzerine olmuştur. Bununla birlikte son yıllarda, sosyal-duygusal beceriler üzerine yapılan araştırmaların sayısında artış olduğu gözlemlenmektedir.

Sosyal-duygusal beceriler, olumlu ilişkiler geliştirme ve olumsuz ilişkilerden uzak durma şeklinde tanımlanabilir. Bir başka ifade ile bireyin kendini tanıması, duygularını kontrol edebilmesi, empati geliştirmesi, etik ve ahlaki kararlar verebilmesi sürecidir (Zins ve Elias, 2006). Sosyal-duygusal beceriler, bireylerin hayat kalitesinin sağlanması, daha sağlıklı ve mutlu bir hayata sahip olmasına öncülük eder. Daha özel olarak sosyal-duygusal beceriler, bireyin hem kendi hem de diğerleri hakkında farkındalığının gelişmesi, kendi kontrolünü kendisinin üstlenmesi, kişilerarası ilişkilerin gelişmesinde hedeflerinin planlı bir şekilde yürütülmesi ve problem çözebilmesi için gereklidir (Burke, 2002).

Sosyal-duygusal becerilerden olan iletişim becerileri, iletişimi başlatabilme ve bitirebilme, duygularını ifade edebilme, etkili dinleme, anlamadığı konuyu irdeleyebilme ve konuşmasını özetleyebilme şeklinde tanımlanabilir (Patti ve Lantieri, 1999). Araştırmacılar arasında farklı görüşler olmakla birlikte, etkili iletişim becerileri temel beş alt başlıktan oluştuğunu söylemek mümkündür. Bunlar, kendini ifade etme, ses tonu, göz teması, beden dili ve etkili dinleme şeklindedir (Elias, Tobias, 1996; Payton ve diğer., 2000).

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Bazı Demografik Özelliklerine Göre Sosyal-Duygusal Becerilerinin İncelenmesi

Diğer bir sosyal-duygusal beceri ise problem çözme becerisidir. Problem çözme becerileri ergenlerin hem okul yaşantılarında hem de yetişkinlikteki yaşam becerileri için önemlidir. Okul yaşamı boyunca, öğrencilere kazandırılmak istenen davranışlardan biri de problem çözme becerileridir. Okullarda öğrenilen problem çözme becerileri, hayat boyu bireye rehberlik yapmaktadır (Elias, 2003). Yetişkinlikte her zaman ihtiyaç olan plan yapma ve değerlendirme becerilerinin temelleri ergenlik döneminde atılmaktadır. Öğrencilerin problem çözmede gerçekçi hedefler belirlemeleri ve alternatif çözüm yolları araştırmaları onların problem çözme becerilerini geliştirmektedir (Norris, 2003).

Problem çözme becerisi ile stresle başa çıkma arasında doğrusal bir ilişki olduğu söylenebilir. Stres, bireyler üzerinde ruhsal baskı yapan ve onların tutumlarını etkileyen bir kavramdır. Stres, bireyin yaşadığı ortamı etkilemeye çalışması veya gelişen olaylardan etkilenmesidir. Bireyin bünyesinde meydana gelen biyokimyasal değişimler, stres belirtileridir (Güçlü, 2001). Aynı sosyal ortamda bazı bireyler mutlu ve rahat, bazıları ise gergin ve stresli olabilmektedirler. Stresin kaynağı, bireyin olayları yorumlama ve algılama biçimidir. Olayları algılama biçimi stres düzeyini artırmakta ya da azaltmaktadır (Cüceloğlu, 1993). Üstün yetenekli öğrencilerde pek çok faktör stresi tetikleyebilir. Özellikle kendisini anlamayan aile, öğretmen ve arkadaşları bu öğrencilerde strese neden olabilirler (Sebring, 1983). Öğrencilerin bu problem ile başa çıkması için stresle başa çıkma tekniklerini uygulamaları ya da stresi kendi yöntemleriyle çözmeleri gerekmektedir.

Üstün yetenekli öğrencilerin en önemli sosyal-duygusal becerilerinden bir diğeri kendilik değeridir. Başka bir ifade ile benlik saygısı, bireyin kendisini değerli, önemli ve başarılı olarak algılamasıdır. Bireyin kendisini bu şekilde algılaması olumlu bir kişilik özelliğidir. Kendisine ve yeteneklerine güvenmeyen birinin benlik saygısının düşük olduğu söylenebilir. Kendilik değeri, değerlilik ve özgüven kelimeleri ile eş anlamlı olarak kullanılmaktadır (Temel, Aksoy, 2001). Özgüven olumlu bir kişilik özelliği olmakla beraber gurur kelimesi ile karıştırılmamalıdır.

Yukarıda belirtilen dört iletişim becerisini etkileyen en önemli unsur öğrencilerin karakteristik özellikleridir. Üstün yetenekli öğrenciler karakteristik özelliklerinden (aşırı duyarlılık ve mükemmeliyetçilik vb.) dolayı, arkadaş bulmada ve ilişkilerini sürdürmede zorlanabilirler. Bu durum öğrenciyi yalnızlaştıracağı gibi kendisine yönelik benlik saygısını azaltabilir. Öğrencilerin benlik saygısıyla ilgili tutumları, sadece sosyal-duygusal ve akademik gelişimlerini değil tüm hayatlarını etkileyebilir (Yılmaz, 2014; Zins ve diğerleri, 2004). Öğrencinin hayat boyu sorun yaşamaması için; güçlü ve zayıf özelliklerini tanımaya, yanlış veya eksik yaptığı şeyleri kabullenmeye, kısacası kendisi ile ilgili tüm yönlerini yine kendisinin yönetmesine ihtiyaç vardır (Elias ve diğerleri, 1997).

Son yıllarda eğitimciler ve araştırmacılar, sosyal-duygusal becerilerin önemi üzerinde durmaktadırlar ve bilişsel zekâ (IQ) ile beraber duygusal zekânın (EQ) da önemini vurgulamaktadırlar (Kırtıl, 2009). Günümüzde aileler, okullarda akademik eğitimin yanında sosyal-duygusal eğitimin öğrencilere verilmesini talep etmektedirler. Bu yaklaşım literatürde bütüncül gelişim (sosyal, duygusal ve akademik) olarak tanımlanmaktadır (Kabakçı, 2006). Bunun ilk uygulamasını, Goleman (1995) ve Bar-On'un (1997) yapmış oldukları araştırmalar sonrasında Amerika Birleşik devletlerinde görmekteyiz. Sosyal-duygusal öğrenme becerileri dersleri SEL (Social Emotional Learning) bazı okullarda ders programlarına eklenmiştir. Sosyal ve duygusal becerilerin gelişiminde aileden sonra akran ve öğretmen ilişkilerinin çok önemli

rolü vardır. Bu beceriler öncelikle ailede verilmelidir. Aileden sonra en önemli kurum okuldur. Okul, öğrencilerin yeni bilgiler öğrendiği bir mekân olmakla birlikte, sosyal-duygusal becerilerini geliştirdikleri ortamdır (Kulaksızoğlu, 2001).

Bu çalışmada üstün yetenekli 5,6,7 ve 8.sınıf düzeyindeki ergenlerin sosyal-duygusal becerileri ve bunların demografik özelliklere göre değişimi incelenmiştir. Araştırmanın amaçlarından bir diğeri, sosyal-duygusal becerilerin önem sırası ve göreceli olarak üstün yetenekli öğrenciler üzerindeki etki düzeyidir. Ayrıca sosyal-duygusal becerilerin, demografik özelliklere göre istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı araştırılmıştır. Elde edilen bulguların ve sonuçların, eğitimciler ve ebeveynlerin farkındalık düzeylerini artırmaya katkı yapacağı değerlendirilmektedir.

Araştırma metodu

Araştırmanın amacına ve alt amaçlarına yönelik nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanıldığı karma bir model uygulanmıştır. Araştırmanın nicel araştırma yöntemi “ilişkisel tarama modeli” olarak tasarlanmıştır. Araştırmanın nitel kısmı olgu-bilim desenindedir. “Olgu-bilim, bireyin yaşantı, algı, görüş ve düşüncelerini ortaya çıkarmaya yönelik araştırma yöntemidir” (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Araştırmanın bağımlı değişkeni “sosyal-duygusal beceriler” bağımsız değişkeni ise “demografik özelliklerdir”. Araştırmanın nitel verileri “yarı yapılandırılmış mülakat formu” ile elde edilmiştir.

Araştırmanın evreni, Ankara ilinde tanınmış üstün yetenekli öğrencilerdir. Araştırmanın örneklemini ise, Ankara ilinde eğitim veren iki Bilim Sanat Merkezine devam eden 5, 6, 7 ve 8. sınıf toplam 378 öğrenciden 192’sidir. Öğrencilerin 94’ü kız 98’i erkektir.

Araştırmada veri toplama araçları olarak sosyal-duygusal öğrenme becerilerini belirlemeye yönelik Kabakçı (2006) tarafından geliştirilen ölçek Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri Ölçeği (SDÖBÖ), demografik özellikleri içeren kişisel bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Sosyal-duygusal öğrenme becerileri ölçeği (SDÖBÖ) 40 soru cümlesinden oluşmaktadır. İletişim becerileri alt ölçeği 9 cümle, problem çözme becerileri 11 cümle, stresle başa çıkma becerileri 10 cümle ve kendilik değerini artıran beceriler 10 cümle şeklindedir. Kabakçı tarafından geliştirilen ölçeğin Cronbach Alpha değeri .88 olarak bulunmuştur. Bu araştırma sonucunda ölçeğin Cronbach Alpha değeri .914 olarak bulunmuştur.

Yıldırım ve Şimşek’in (2008) yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanırken önerdiği gibi, kolay anlaşılabilir sorular seçilmesine, yönlendirmelerden kaçınarak açık uçlu sorular sorulmasına ve belirli bir mantıkta soruların düzenlenmesine dikkat edilmiştir. Araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış nitel veri formu 11 cümleden oluşmaktadır. Cümlelerin 4’ü akran, 4’ü aile ve 3’ü öğretmenler ile alakalıdır.

Verilerin analizi

Araştırmada elde edilen nicel veriler SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Veriler değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotlar (Sayı, Yüzde, Ortalama, Standart Sapma, t-testi) kullanılmıştır. Elde edilen bulgular %95 güven aralığında ve %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir. Tablo 1 araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklere göre dağılımını göstermektedir.

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Bazı Demografik Özelliklerine Göre Sosyal-Duygusal Becerilerinin İncelenmesi

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Üstün Yetenekli Öğrencilerin Demografik Özelliklere Göre Dağılımı

Tablolar	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kız	94	49.0
	Erkek	98	51.0
Öğrenim Gördüğü Sınıf	5.sınıf	38	19.8
	6.sınıf	64	33.4
	7.sınıf	50	26.0
	8.sınıf	40	20.8
Kardeş Sayısı	Tek Çocuk	34	17.8
	İki	103	53.6
	Üç Ve üzeri	55	28.6
Anne Eğitim Durumu	Ortaokul Ve Altı	35	18.2
	Lise	72	37.5
	Üniversite	85	44.3
Baba Eğitim Durumu	Ortaokul Ve Altı	13	6.8
	Lise	52	27.1
	Üniversite	127	66.1
Ailenin Ekonomik Durumu	Orta (1500-3500 TL)	93	48.4
	İyi (3500 TL'den fazla)	99	51.6
Anne Mesleği	İşçi	18	9.4
	Memur	77	40.1
	Özel Sektör	36	18.7
	Ev Hanımı	61	31.8
Baba Mesleği	Memur	78	40.6
	Özel Sektör	76	39.6
	Esnaf	27	14.1
	Emekli	11	5.7
Aile Durumu	Anne Baba Beraber	181	94.3
	Anne Baba Ayrı	11	5.7

Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile yapılan araştırma, içerik analiz yöntemi şeklinde aşağıdaki gibi yapılmıştır.

Nitel araştırmada, çalışma grubu olarak, amaçlı örneklem yöntemiyle Bilim Sanat Merkezlerine devam eden 20 öğrenci belirlenmiştir. Bu öğrencilerin 13'ü kız, 7'si erkektir. Yapılan görüşmelerin 16'sının ses kaydı alınabilmektedir. Ortalama görüşme süresi yarım saat kadar olmuştur.

Yapılan ses kayıtları ve alınan notlar deşifre edilerek metin haline dönüştürülmüştür. Deşifre edilen metinler, sorulara göre tasnif edilmiştir. Öğrencilerin verdikleri cevaplardan birbirine anlam olarak yakın olanlar gruplandırılmış ve değerlendirmelerde kullanılmıştır.

BULGULAR

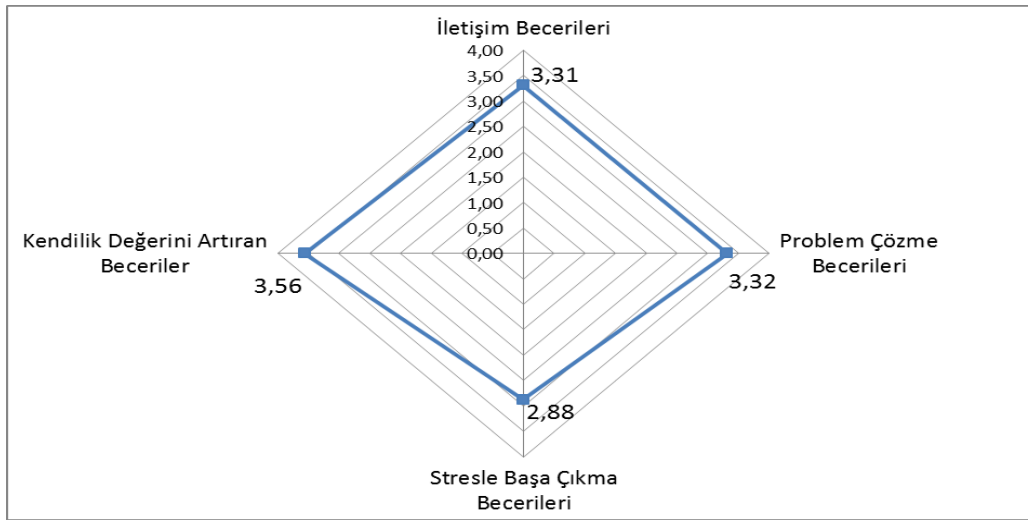
Yapılan istatistik analizler sonucunda sosyal duygusal öğrenme becerileri ortalamaları Tablo 2'deki gibi olmuştur.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Üstün Yetenekli Öğrencilerin Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri Ortalamaları

	N	Ort.	Ss	Toplam Puan	Ss	Min.	Max.
İletişim Becerileri	192	3.311	.429	29.771	3.870	18.000	36.000
Problem Çözme Becerileri	192	3.323	.401	36.474	4.414	25.000	44.000
Stresle Başa Çıkma Becerileri	192	2.880	.457	28.771	4.575	17.000	38.000
Kendilik Değerini Artıran Beceriler	192	3.564	.368	35.573	3.682	22.000	40.000

Öğrencilerin verdiği puanların salt ortalamalarını dikkate aldığımız zaman; 4 tam puan üzerinden “kendilik değerini artıran beceriler” ($3.564 \pm .368$) puan ile en yüksek, “problem çözme becerileri” ($3.323 \pm .401$) puan, “iletişim becerileri” ($3.311 \pm .429$) puan ve “stresle başa çıkma becerileri” ($2.880 \pm .457$) puan ile en düşük değeri almıştır.

Şekil 2’te ise araştırmaya katılan üstün yetenekli öğrencilerin sosyal-duygusal öğrenme becerileri salt ortalamaları radar grafik şeklinde verilmiştir.

Şekil 2. Araştırmaya Katılan Üstün Yetenekli Öğrencilerin Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri Ortalamaları

Üstün yetenekli öğrencilerin sosyal-duygusal öğrenme beceri düzeylerinin demografik özelliklere göre değişimi

Tablo 3 üstün yetenekli öğrencilerin sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin cinsiyete göre t-testi sonuçlarını göstermektedir.

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Bazı Demografik Özelliklerine Göre Sosyal-Duygusal Becerilerinin İncelenmesi

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Üstün Yetenekli Öğrencilerin Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri Düzeyinin Cinsiyete Göre t-testi Sonuçları

	Grup	N	Ort.	Ss	t	p
İletişim Becerileri	Kız	94	30.532	3.654	2.713	.007
	Erkek	98	29.041	3.948		
Problem Çözme Becerileri	Kız	94	37.340	4.274	2.708	.007
	Erkek	98	35.643	4.408		
Stresle Başa Çıkma Becerileri	Kız	94	30.277	4.234	4.707	.000
	Erkek	98	27.327	4.442		
Kendilik Değerini Artıran Beceriler	Kız	94	36.298	3.376	2.716	.007
	Erkek	98	34.878	3.843		
Sosyal-duygusal Öğrenme Becerileri Genel Puanı	Kız	94	134.447	13.617	3.811	.000
	Erkek	98	126.888	13.856		

Tablo 3 de görüldüğü gibi araştırmaya katılan üstün yetenekli öğrencilerin sosyal-duygusal öğrenme becerileri genel puanı ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=3.811$; $p=.000$). Üstün yetenekli kız öğrencilerin sosyal-duygusal öğrenme becerileri genel puanı ($\bar{X}=134.447$), üstün yetenekli erkek öğrencilerin sosyal-duygusal öğrenme becerileri genel puanından ($\bar{X}=126.888$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan üstün yetenekli öğrencilerin iletişim becerileri puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=2.713$; $p=.007$). Üstün yetenekli kız öğrencilerin iletişim becerileri puanları ($\bar{X}=30.532$), üstün yetenekli erkek öğrencilerin iletişim becerileri puanlarından ($\bar{X}=29.041$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan üstün yetenekli öğrencilerin problem çözme becerileri puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=2.708$; $p=.007$). Üstün yetenekli kız öğrencilerin problem çözme becerileri puanları ($\bar{X}=37.340$), üstün yetenekli erkek öğrencilerin problem çözme becerileri puanlarından ($\bar{X}=35.643$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan üstün yetenekli öğrencilerin stresle başa çıkma becerileri puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=4.707$; $p=.000$). Üstün yetenekli kız öğrencilerin stresle başa çıkma beceri puanları ($\bar{X}=30.277$), üstün yetenekli erkek öğrencilerin stresle başa çıkma beceri puanlarından ($\bar{X}=27.327$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan üstün yetenekli öğrencilerin kendilik değerini artıran beceriler puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=2.716$; $p=.007$). Üstün yetenekli kız öğrencilerin kendilik değerini artıran beceri puanları ($\bar{X}=36.298$), üstün yetenekli erkek öğrencilerin kendilik değerini artıran beceri puanlarından ($\bar{X}=34.878$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 4 üstün yetenekli öğrencilerin sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin kardeş sayısına göre Tek Yönlü Varyans analizi-sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 4. *Araştırmaya Katılan Üstün Yetenekli Öğrencilerin Sosyal-Duygusal Öğrenme Beceri Düzeylerinin Kardeş Sayısına Tek Yönlü Varyans analizi Sonuçları*

	Grup	N	Ort.	Ss	F	p	Fark
İletişim Becerileri	Tek Çocuk	34	30.882	3.740	3.290	.039	1 > 3
	İki	103	29.922	3.762			
	Üç ve Üzeri	55	28.800	3.988			
Problem Çözme Becerileri	Tek Çocuk	34	38.147	4.179	3.554	.031	1 > 3
	İki	103	36.369	4.595			
	Üç ve Üzeri	55	35.636	3.983			
Stresle Başa Çıkma Becerileri	Tek Çocuk	34	30.118	4.340	1.809	.167	
	İki	103	28.505	4.761			
	Üç ve Üzeri	55	28.436	4.281			
Kendilik Değerini Artıran Beceriler	Tek Çocuk	34	36.471	3.475	1.232	.294	
	İki	103	35.369	3.729			
	Üç ve Üzeri	55	35.400	3.700			
Sosyal-duygusal Öğrenme Becerileri Genel Puanı	Tek Çocuk	34	135.618	13.482	2.962	.054	
	İki	103	130.165	14.735			
	Üç ve Üzeri	55	128.273	13.117			

Araştırmaya katılan üstün yetenekli öğrencilerin iletişim becerileri puanları ortalamalarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=3.290$; $p=.039$).

Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı Post-Hoc (Tukey HSD) analizi yapılmıştır. Ailesinin tek çocuğu olan üstün yetenekli öğrencilerin iletişim beceri puanları (30.882 ± 3.740), kardeş sayısı üç ve üzeri olan üstün yetenekli öğrencilerin iletişim beceri puanlarından (28.800 ± 3.988) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan üstün yetenekli öğrencilerin problem çözme becerileri puanları ortalamalarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Bazı Demografik Özelliklerine Göre Sosyal-Duygusal Becerilerinin İncelenmesi

belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=3.554$; $p=.031$).

Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı Post-Hoc analizi yapılmıştır. Ailesinin tek çocuğu olan üstün yetenekli öğrencilerin problem çözme beceri puanları (38.147 ± 4.179), kardeş sayısı üç ve üzeri olan üstün yetenekli öğrencilerin problem çözme beceri puanlarından (35.636 ± 3.983) yüksek bulunmuştur. Diğer sonuçlar istatistik olarak anlamlı bulgulanmamıştır.

Tablo 5 üstün yetenekli öğrencilerin sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin aile durumuna göre Mann-Whitney U testi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 5. Araştırmaya Katılan Üstün Yetenekli Öğrencilerin Sosyal-Duygusal Öğrenme Beceri Düzeylerinin Aile Durumuna Göre Mann-Whitney U testi Sonuçları

	Grup	N	Aritmetik Ortalama	Ss	U	P
İletişim Becerileri	Anne Baba Beraber	181	29.945	3.738	621.500	0.036
	Anne Baba Ayrı	11	26.909	4.989		
Problem Çözme Becerileri	Anne Baba Beraber	181	36.740	4.294	415.000	.001
	Anne Baba Ayrı	11	32.091	4.230		
Stresle Başa Çıkma Becerileri	Anne Baba Beraber	181	29.011	4.506	491.000	.005
	Anne Baba Ayrı	11	24.818	4.020		
Kendilik Değerini Artıran Beceriler	Anne Baba Beraber	181	35.785	3.476	502.500	.005
	Anne Baba Ayrı	11	32.091	5.224		
Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri Genel Puanı	Anne Baba Beraber	181	131.481	13.595	439.000	.002
	Anne Baba Ayrı	11	115.909	16.813		

Araştırmaya katılan üstün yetenekli öğrencilerin iletişim becerileri puanları ortalamalarının aile durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($U=621.500$; $p=.036<.05$). Anne Baba Beraberin iletişim becerileri puanları ($x=29.945$), anne baba ayrı iletişim becerileri puanlarından ($x=26.909$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin problem çözme becerileri puanları ortalamalarının aile durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($U=415.000$; $p=.001<.05$). Anne Baba Beraberin problem çözme becerileri puanları ($x=36.740$), anne baba ayrı problem çözme becerileri puanlarından ($x=32.091$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin stresle başa çıkma becerileri puanları ortalamalarının aile durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur

($U=491.000$; $p=.005<0.05$). Anne Baba Beraberin stresle başa çıkma becerileri puanları ($x=29.011$), anne baba ayrının stresle başa çıkma becerileri puanlarından ($x=24.818$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin kendilik değerini artıran beceriler puanları ortalamalarının aile durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney $U=502.500$; $p=.005<.05$). Anne Baba Beraberin kendilik değerini artıran beceriler puanları ($x=35.785$), anne baba ayrının kendilik değerini artıran beceriler puanlarından ($x=32.091$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin sosyal duygusal öğrenme becerileri genel puanı puanları ortalamalarının aile durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur($U=439.000$; $p=.002<.05$). Anne Baba Beraberin sosyal duygusal öğrenme becerileri genel puanı puanları ($x=131.481$), anne baba ayrının sosyal duygusal öğrenme becerileri genel puanı puanlarından ($x=115.909$) yüksek bulunmuştur.

Diğer demografik özellikler olan sınıf seviyesi, anne-baba eğitim durumu, anne-baba mesleği ve ailenin ekonomik durumu genel puanları, sosyal-duygusal öğrenme becerileri genel puanları arasındaki ilişki istatistik olarak anlamlı bulgulanmamıştır.

TARTIŞMA

Bu bölümde araştırmadan elde edilen nicel ve nitel bulgular ile demografik özelliklere göre değişimi tartışılacaktır. Öncelikle sosyal-duygusal becerilerin cinsiyete göre değişimi incelenecektir. Daha sonra sırası ile istatistik olarak anlamlı bulgulananan “kardeş sayısı” ve “aile durumu” incelenecektir. İstatistiksel olarak anlamlı bulgulanmayan diğer değişkenler incelenmemiştir.

Cinsiyet

Elde edilen nicel sonuçlara göre sosyal-duygusal becerilerin cinsiyet değişkeni ile olan ilişkisi istatistiksel olarak anlamlıdır ($t=3,811$; $p=0,000$). Kız öğrencilerin sosyal-duygusal becerileri ortalamaları (134,447) erkeklere (126,888) göre daha yüksek olarak bulunmuştur. Bu durum tüm alt ölçekler içinde söylenebilir. Kız öğrencilerin sosyal duygusal becerilerinin erkeklere göre yüksek çıkmasında, erginlik çağına erken girmeleri ve gelişim süreçlerinin daha hızlı olması etkili olmuş olabilir. Geleneklerin ve kültürlerin cinsiyetlere yükledikleri sorumluk anlayışı onların davranışlarına farklı bir şekilde yansıdığını söylemek mümkündür. Ayrıca kızların daha duygusal olduklarını ve bu yönde yetenek geliştirdiklerini söylemek mümkündür.

Araştırmanın nitel kısmında ise kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre sosyal-duygusal becerilerinin daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Ö6-Kız: “Arkadaşlarım ile olan ilişkilere önyargısız yaklaşıyorum.”. Ö9-Erkek: “Arkadaşlarım bana değer verirler. Arkada bırakılmıyorum”. Ö3-Erkek: “Ailem endişelenmesinler diye bazı konuları onlar ile paylaşmam”. Ö17-Kız: “Ailem beni her konuda destekler ve arkamda durur.”. Ö1-Erkek: “Yetenekli olduğum konularda öğretmenlerimden bir kısmı benimle özel ilgilenir.”. Ö10-Kız: “Öğretmenlerim ile genellikle iyi geçinirim.”. Verilen örnek cümlelerden de görüldüğü gibi kız öğrencilerin iletişim ve empati becerileri erkek öğrencilere göre daha olumludur.

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Bazı Demografik Özelliklerine Göre Sosyal-Duygusal Becerilerinin İncelenmesi

İlgili literatür taramasında benzer sonuçlar bulunmuştur. Kabakçı'nın (2006) yaptığı tez çalışmasında 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin sosyal-duygusal öğrenme becerileri incelenmiştir. Araştırmaya 1343 öğrenci katılmıştır. Elde edilen bulgulara göre kız öğrencilerin sosyal ve duygusal öğrenme becerileri erkeklere göre daha yüksek çıkmıştır. Kabakçı'nın elde ettiği bulguların benzeri bu araştırmada da elde edilmiştir.

Goleman (1998), kadınların iletişim becerilerinde, empati becerinde, duygularını yönetmede ve kendilerini motive etmede erkeklerden daha başarılı olduklarını vurgulamıştır. Erkeklerin duygusal zekâ alt başlıklarından sadece stresle baş etmede kadınlardan daha iyi olduğunu belirlenmiştir. Goleman'ın tespitleri araştırmanın bulguları ile uyumludur.

Bazı araştırmalar bu durumun tersini savunmaktadırlar. Çakır (1993) ergenlik çağındaki gençlerin algıladıkları çok yönlü sosyal destek düzeyini araştırmıştır. Araştırma sonuçlarına göre algılanan sosyal destek kaynakları cinsiyete göre anlamlı çıkmamıştır.

Ancak araştırmalar genellikle kızların, sosyal destek algılamalarında ve sosyal-duygusal becerilerde erkeklerden daha iyi oldukları göstermektedir.

Kardeş sayısı

Araştırmaya katılan üstün yetenekli öğrencilerin iletişim puanları ile problem çözme becerileri puanları istatistik olarak anlamlı bulunmuştur. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan Post-Hoc analizine göre her iki beceri için tek çocuk lehine olarak sonuçlar elde edilmiştir. Stresle başa çıkma ve kendilik değerini artıran becerilerde ise anlamlı bir sonuç elde edilememiştir.

“İletişim becerilerinde” ve “Problem Çözme Becerilerinde” tek çocuk lehine sonuç çıkması araştırmacı tarafından beklenmiyordu. Ancak bu örnekte velilerin çok bilinçli ve çocuklarının eğitimi konusunda duyarlı oldukları gözlemlenmiştir. Tek çocuklu ailelerin neredeyse tüm boş zamanlarını çocuklarına ayırdıkları ve onlar için her türlü fedakârlığı yaptıkları gözlemlenmiştir. Kardeşleri olan üstün yetenekli öğrencilerin yer yer aile tarafından ihmal edilebildiği gözlemlenmiştir. Bir öğrencinin şu ifadesi anlamlıdır “*Ailem, kardeşlerim arasında ayrımcılık olmasın diye bana özel ilgi göstermiyor.*”

Araştırmanın nitel kısmına katılan bazı öğrencilerin ifadeleri aşağıdaki gibidir. Ö4: “*Ailem benimle her konuda özel ilgilenir. Ben ailemin tek çocuğuyum, karar alınacağı zaman benim fikrime mutlaka başvururlar. Beni her konuda desteklerler.*”. Ö18: “*Kardeşlerim arasında ayırım olmasın diye ailem benim için özel bir şey yapmıyor.*” Ö20: “*Ailemin tek çocuğuyum. Arkadaşlarım arasında sevilen sosyal biriyimdir. Derslerim iyi olduğu için arkadaşlarım benim gurubumda olmak istiyorlar. Annem ile daha fazla olmak üzere, ailem ile her şeyimi paylaşabilirim.*”. Nitel araştırma bulguları, nicel bulgulardan elde edilen sonuçları desteklemektedir.

Yapılan literatür taramasında farklı bulgulara rastlanmıştır. Bayram (1999) yapmış olduğu doktora çalışmasında, ruhsal belirti ve sosyal desteği incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre tek çocukların aileden algıladığı sosyal destek en üst seviyede, ortanca çocukların ise en düşük seviyede bulunmuştur. Bu sonuç araştırma bulguları ile uyumludur.

Düzakın (2004) yapmış olduğu araştırmada ergenlik çağındaki çocukların sosyal-duygusal becerilerinin bazı değişkenlere göre değişimini incelemiştir. Kardeş sayısı, kardeş sırası ve sınıf düzeyi ile sosyal-duygusal öğrenme becerilerinden olan problem çözme becerileri arasında

istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulgulanmamıştır. Düzakın'ın elde ettiği bulgular bu araştırma sonuçlarını desteklememektedir.

Aile durumu

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal-duygusal becerileri, aile durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=3.638$; $p=.000$). Sosyal- duygusal öğrenme becerileri genel puan ortalaması anne baba beraber olan öğrencilerde (131.481) ve anne baba ayrı olan öğrencilerde (115.909) olarak hesaplanmıştır.

Anne baba ayrı olan öğrencilerin tüm sosyal duygusal becerilerinin zayıflaması beklenen bir sonuçtur. Yapılan bir kısım araştırmalarda boşanmış ailelerin çocuklarında sosyal duygusal sorunlar meydana geldiği ve okul başarısında düşme olduğu gözlemlenmiştir (Tezcan, 1992). Boşanma sırasında yaşanan olaylar çocuğu ruhsal çöküntüye itebilmektedir. Özellikle okul çağına gelmeden yaşanan aile dramları çocukların sosyal duygusal becerilerine çok ciddi olumsuz etki yapmaktadır. Böyle bir duygusal travma sonrası çocukların özgüven becerileri ve temel iletişim becerilerinin zayıfladığı görülebilmektedir (Avcı, 2006).

Nitel araştırma örneklemindeki öğrencilerin tamamının anne babaları beraber olduğu için bulgu elde edilememiştir. Storksken, Roysamb, Holmen ve Tambs (2006) yaptıkları araştırmada boşanan veya dağılan ailelerde yaşam becerileri veya yaşamsal iyi oluş seviyelerinin ciddi manada düştüğünü rapor etmişlerdir. Bu araştırmada yaşam becerileri yerine sosyal-duygusal beceriler incelenmiştir ve benzer sonuçlar elde edilmiştir.

Literatürde araştırma bulguları ile uyumlu olmayan çalışmalarda vardır: Akdoğan (2012), yapmış olduğu tez çalışmasında ailesi boşanmış ve boşanmamış ergenlerin algıladıkları sosyal desteği incelemiştir. Araştırmaya 468 öğrenci katılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre ailesi boşanmış ve boşanmamış ergenlerin algıladıkları sosyal destek, $p<.05$ önem düzeyine göre anlamlı çıkmamıştır. Benzer bir sonucu Chase, Lansdale ve Hetherington (1990) bulgulamışlardır. Yaptıkları araştırmada boşanma etkisinin ergenler üzerinde ilk zamanlar çok ciddi olmasına karşın zamanla azaldığını ve bazı özel durumlarda tamamen kaybolduğunu raporlamışlardır. Araştırmanın diğer demografik değişkenlerinde ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulgulanmadığı için incelemeye alınıp tartışılmamıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada üstün yetenekli öğrencilerin sosyal-duygusal öğrenme becerileri ile demografik özellikler arasındaki nedensellik ilişkisi araştırılmıştır. Araştırma nitel ve nicel yöntemler ile yapılmıştır. Nicel araştırmaya 192, nitel araştırmaya 20 üstün yetenekli öğrenci katılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibidir.

Araştırma sonuçlarına göre kız öğrencilerin sosyal-duygusal beceri puanları erkeklerden yüksek çıkmıştır. Yörükoğlu'na (2004) göre, ön ergenlik döneminde kızların zekâ ortalaması erkeklerden yüksek çıkmaktadır. Özellikle dil gelişiminde kızlar erkeklerden daha başarılı olmaktadır. Ancak ergenlikten sonra bu durum ortadan kalkmaktadır. Hatta aritmetik yeteneklerde erkekler kızları geçmektedirler. Literatür taramasından elde edilen sonuçlar ile araştırma sonuçları birbiri ile uyumaktadır. Sonuçların böyle çıkmasında kız ve erkeklerin

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Bazı Demografik Özelliklerine Göre Sosyal-Duygusal Becerilerinin İncelenmesi

fizyolojik ve duygusal gelişim süreçlerinin farklılığı ve içinde yaşadıkları toplumun cinsiyetlere yükledikleri sorumlulukların etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Anne baba beraber olan ailelerde hem akademik verimlilik artmakta hem de sosyal-duygusal beceriler artmaktadır. Bu durum beklenen bir sonuçtur. Ancak bu araştırmaya katılan 192 öğrencinin 11 tanesi (%5.7) anne baba ayrı yaşayan ailelerden oluşmaktadır. TÜİK (2014) verilerine göre Türkiye genelinde boşanan ailelerinin oranı %20.5'tir. Araştırmada üstün yetenekli ailelerin boşanma oranları TÜİK verilerinden düşük çıkmıştır. Elde edilen bu sonucun en önemli sebebi, boşanmış ailelerin üstün yetenekli çocuklarının ilgisizlik sonucu ihmal edilmiş olabileceği gerçeğidir.

Araştırmada, tek çocuk ile üç ve daha fazla kardeşli çocukların iletişim ve problem çözme becerileri analiz sonuçları kıyaslandığında, tek çocuk lehine anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Aynı sonucu nitel araştırma bulguları da desteklemektedir. Literatür taramasında birbiri ile çelişkili veriler olmakla beraber genellikle kardeş sayısının çocuklarda sosyal-duygusal becerileri geliştirdiği belirtilmiştir.

Tek çocuklu ailelerin en önemli sorunu, çocuklarının ben merkezli yetişmesi ve sosyalleşememesidir. Bu sorun ailenin tutumu ile aşılabılır. Tek çocuklu ailelerin, çocuklarına daha fazla zaman ayırdıkları ve özel ilgi gösterdikleri bir gerçektir. Üstün yetenekli öğrencilerin bilişsel, sosyal ve duygusal ihtiyaçları dikkate alındığında bazen tek çocuk avantaj gibi görülebilir. Bilim Sanat Merkezi velilerinin bilinçli olması, tek çocuk olma dezavantajını gideren bir durum olduğu sonucuna varılmıştır.

Üstün yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarını sosyal-duygusal ve bilişsel şekilde sınıflandırmak mümkündür. Üstün yetenek, genellikle kalıtsal olmasına karşın sosyal-duygusal beceriler sonradan geliştirilebilen özelliklerdir. Araştırmacılar, sosyal-duygusal becerilerin her yaşta geliştirilebileceğini ancak yaşın ilerlemesi ile birlikte öğrenmenin güçleştiğini belirtmişlerdir (Mayer ve Salovey, 1997; Goleman, 1998). Araştırma sonuçları, üstün yetenekli öğrencilerin yüksek düzeydeki bilişsel becerilerini sosyal-duygusal beceriler ile birleştirerek bütüncül bir başarı elde etmenin mümkün olduğunu göstermektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre üstün yetenekli öğrencilerin “kendilik değeri beceri” puanları, “stresle başa çıkma beceri” puanlarından yüksek çıkmıştır. Sonucun bu şekilde çıkmasında öğrencilerin etiketlenmesinin etkili olduğunu söylemek mümkündür. Üstün yetenekli öğrencileri etiketleme, aynı zamanda beklentiyi ve duyarlılığı artırmaktadır. Bu durum öğrencilerin stres seviyesini yükseltmektedir. Öncelikle okullarda, stresle başa çıkma becerilerini artırmaya yönelik programlar ve etkinlikler müfredata eklenmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akdoğan, S.D. (2012). *Anne babası boşanmış ve boşanmamış ergenlerin algılanan sosyal destek düzeylerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yök Tez Merkezi. (333571)
- Avcı, M. (2006). *Ergenlikte toplumsal uyum sorunları*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(1), 39-64.)

INESJOURNAL

- Bar-On, R. (1997). *Development of the BarOn EQ-i: A measure of emotional and social intelligence*. In 105th Annual Convention of the American Psychological Association in Chicago.
- Bayram, D. (1999). *Bir grup gençte ruhsal belirti ile sosyal destek ilişkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi. İzmir.
- Burke, R.W. (2002). *Social and emotional education in the classroom*. *Kappa Delta Pi Record*, 38 (3), 108-111.
- Chase Lansdale, P.L. & Hetherington, E.M. (1990). The impact of divorce on life. Span development and behavior. p.105-150, Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Cüceloğlu, D. (1993). *İnsan ve davranışı: Psikolojinin temel kavramları*. İstanbul: Remzi Kitapevi
- Çakır, Y. (1993). *12-22 yaş grubu gençlerde çok yönlü algılanan sosyal destek ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik araştırması*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Düzakın, S. (2004). *Lise öğrencilerinin problem çözme becerilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı, Ankara.
- Elias, M.J. & Tobias, S.E. (1996). *Social problem solving interventions in the schools*. New York: The Guilford Press.
- Elias, M.J., Zins, J.E., Weissberg, R.P., Frey, K.S., Greenberg, M.T., Haynes, N.M. & et al. (1997). *Promoting social and emotional learning: Guidelines for educators*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Elias, M.J. (2003). *Academic and social-emotional learning*. Geneva: International Academy of Education and the International Bureau of Education.
- Goleman, D. (1995). *Duygusal zeka neden IQ'dan daha önemlidir*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Goleman, D. (1998). *İşbaşında duygusal zekâ*. (H. Balkara, Çev. 3.bs.). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Güçlü, N. (2001). Stres yönetimi. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 21 (1), 91-109.
- Kabakçı, Ö.F. (2006). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerin sosyal-duygusal öğrenme becerileri* (Yüksek lisans tezi). Yök Tez Merkezi. (173661)
- Kırtıl, S. (2009). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ile yaşam doyumu düzeylerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yök Tez Merkezi. (239344)
- Kulaksızoğlu, A. (2001). *Ergenlik psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Mayer, J.D. & Salovey, P. (1997). What is emotional intelligence? In P. Salovey & D.J. Sluyter (Eds.), *Emotional Development and Emotional Intelligence: Educational Implications:3-31*. New York: Basic Books.
- Norris, J.A. (2003). Looking at classroom management through a social and emotional learning lens. *Theory Into Practice*, 42(4), 313-318.

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Bazı Demografik Özelliklerine Göre Sosyal-Duygusal Becerilerinin İncelenmesi

- Payton, W.J., Wardlaw, D.M., Graczyk, P.A., Bloodworth, M.R. & at al. (2000). Social and emotional learning: A framework for promoting mental health and rducing risk behaviors in children and youth. *Journal of School Healt*, 7.5, 179-185.
- Patti, J. & Lantieri, L. (1999). *Waging peace in our schools social and emotional learning*. Through conflict resolution, in J. Chon, educating minds and hearts social emotional learning and the passege into adolescence (126-136). New York: Teacher College Press.
- Sebring, A.D. (1983). Parental factors in the social and emotional adjustment of the gifted. *Roeper Review*, 6 (2), 97-99.
- Storksen, I., Roysamb, E., Holmen, T.L. & Tambs, K. (2006). Adolescent adjustment and well-being: effects of parental divorce and disstress. *Scandinavian Journal of Psychology*, 47, 75-84.
- Temel, Z.F. ve Aksoy, A.B. (2001). *Ergen ve gelişimi*. Ankara: Nobel Yayınları
- Tezcan, M. (1992). Eğitim Sosyolojisi, Zirve Ofset, 8. Basım, Ankara
- TÜİK (2014). Türkiye istatistik kurumu haber bülteni. Evlenme ve boşanma istatistikleri 2014. Sayı 18628.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel Araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yılmaz, F. (2014). *Ortaokul 6.7.8. sınıf öğrencilerinin algılanan ebeveyn tutumları ile sosyal-duygusal öğrenme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yörükoğlu, A. (2004). *Gençlik çağı. Ruh sağlığı ve ruhsal sorunlar*. 12rd (Ed.). İstanbul: Özgür Yayınları; 47-50.
- Zins, J.E., Weissberg, R.P., Walberg, H.J. & Wang, M.C. (2004). *Building academic success on social and emotional learning*. New York: Teachers College Press.
- Zins, J.E. & Elias, M.J. (2006). Social and emotional learning. İçinde G.G. Bear & K.M. Minke (Ed.). *Children's Needs III. National Association of School Psychologist*, 1-13.